

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIME
ATSTOVAUJAMŲ POLITINIŲ PARTIJŲ SUSITARIMAS
DĖL LIETUVOS NACIONALINIO SAUGUMO IR GYNYBOS ARTIMIAUSIO
LAIKOTARPIO SUSTIPRINIMO

Rusijos karinė agresija prieš nepriklausomą ir demokratinę Ukrainą bei siekis ją visiškai okupuoti dramatiškai keičia ir blogina Lietuvos, Baltijos šalių regiono ir visos Europos saugumo padėtį. Prieš pradėdant karinius veiksmus siekiant okupuoti Ukrainą, Rusijos Federacijos prezidento V. Putino paskelbti ultimatumai Ukrainai ir Vakarams buvo bei tebėra tiesiogiai nutaikyti ir į Lietuvos nacionalinio saugumo interesus: teise grindžiamą tarptautinę tvarką, euroatlantinės bendruomenės vienybę ir saugumo architektūrą Europoje, mūsų šalies apginamumą bei gynybos ir užsienio politikos savarankiškumą.

Greta Ukrainos okupacijos, Rusija *de facto* vykdo ir A. Lukašenkos režimo valdomos Baltarusijos aneksiją. Baltarusijos teritorijos naudojimas Ukrainos okupacijai reiškia, kad šios dvi Lietuvos Respublikos kaimyninės valstybės yra pasirengusios nevaržomai naudoti karinę jėgą ir agresiją bei tam suteikti savo teritoriją neteisėtiems politiniams ir kariniams tikslams pasiekti. Šiomis aplinkybėmis, kai Lietuvos sienos ilgis su grėsme Lietuvos nacionaliniam saugumui keliančiomis valstybėmis jau sudaro virš 960 km., įskaitant ir Kaliningrado sritį, kurioje gausiai telkiamos Rusijos karinės pajėgos bei puolamosios karinės sistemos, galinčios užkirsti kelią sąjungininkių pastiprinimui ateiti (A2/AD), bei dėl Lietuvos Respublikos geografinės padėties, neturint strateginės gilumos, karinių grėsmių nacionaliniam saugumui lygis reikšmingai auga, o galimas išankstinio perspėjimo bei pasiruošimo laikas potencialiai agresijai atremti reikšmingai trumpėja, būtina neatidėliotinai imtis papildomų veiksmų ir priemonių Lietuvos nacionaliniam saugumui ir gynybai sustiprinti.

Lietuvos Respublikos gynybos ramsčiai yra trys – Lietuvos ginkluotosios pajėgos, kolektyvinė gynyba kartu su NATO sąjungininkais ir civilinės valstybės bei savivaldybių institucijos kartu su privačiais ūkio subjektais, nevyriausybinį organizacijų sektoriumi ir piliečiais. Valstybės gynybai užtikrinti reikalingi visi šie komponentai, kad visuotinės gynybos principas būtų realiai įgyvendintas.

Lietuvos esminiu saugumo ir gynybos garantu išlieka stiprus transatlantinis ryšys ir NATO kolektyvinės gynybos garantijos pagal Vašingtono sutarties 5 str. Todėl vienas svarbiausių pačio artimiausio laikotarpio prioritetų yra sąjungininkų NATO ir dvišalių pagrindu pritraukimas ir dislokavimas Baltijos valstybėse. Tam reikalingi sprendimai dėl papildomos priimančios šalies pagalbos skubaus suteikimo, reikalingos infrastruktūros spartaus užtikrinimo. Tačiau siekdami pritraukti sąjungininkų pajėgumus papildomam pajėgų dislokavimui Lietuvoje, turime ir patys sutelkti politinę valią bei demonstruoti ryžtą gintis ir nuosekliai bei reikšmingai stiprinti Lietuvos gynybinius pajėgumus ir nacionalinį saugumą.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas aplinkybes, svarbu spręsti šiuos esminius klausimus:

- Sistemingai siekti nuolatinių bendrų su sąjungininkais karinių bazių įsteigimo. Sąjungininkių nuolatiniame kariniame buvimui Lietuvoje, kaip vienam iš esminių atgrasymo ir gynybos elementų, būtina sudaryti palankias teises, organizacines ir materialias sąlygas. Svarbu peržiūrėti esamos priimančiosios šalies paramos infrastruktūros plėtrą ir įsigijimus reglamentuojančias teises procedūras ir atitinkamai jas greitinti.

- Nuosekliai didinti gynybos biudžetą. Lietuvos Respublikos Seime atstovaujamų partijų 2018 m. rugsėjo 10 d. pasiektas susitarimas dėl Lietuvos gynybos politikos gairių, kuriame be kita ko buvo sutarta „skirti ne mažiau kaip 2 proc. šalies BVP ir ne vėliau kaip 2030 m. pasiekti ne mažiau kaip 2,5 proc. BVP“ yra geras pavyzdys nacionalinio konsensuso nacionalinio saugumo ir gynybos srityje, tačiau pasikeitusiomis geopolitinėmis aplinkybėmis laikytinas minimaliu, bet nebepakankamu tikslu.
- Būtina išplėtoti ir praktiškai įgyvendinti visuotinės gynybos modelį, kuris leistų veiksmingai sutelkti civilinius ir karinius valstybės išteklius atgrasymui ir gynybai bei sujungtų valstybės institucijų, privataus sektoriaus ir piliečių pastangas.

Lietuvos Respublikos Seime atstovaujamos politinės partijos, būdamos susirūpinusios dėl Rusijos agresyvios politikos keliamų iššūkių pasaulio, Europos ir Baltijos šalių regiono saugumui ir siekdamos užkirsti kelią grėsmėms mūsų valstybės saugumui, vieningai skelbia šį susitarimą:

Pirmoji kryptis – Lietuvos kariuomenės stiprinimas

1. Turi būti užtikrinamas visapusiškas Lietuvos kariuomenės pajėgumų sustiprinimas, paremtas efektyviu personalo sukomplektavimu, aprūpinimu ginkluote, įranga. Ypatingas dėmesys privalo būti skirtas atsargų kaupimui, logistinių pajėgumų stiprinimui bei alternatyvių tiekimo grandinių kūrimui. Būtina paankstinti Lietuvos kariuomenės planuotus ginkluotės, įrangos ir technikos įsigijimus, didinančius karinių pajėgų kovinę galią bei užtikrinti karinės infrastruktūros išvystymą, atitinkančius nacionalinius bei sąjungininkų poreikius. Taip pat svarbu peržiūrėti ir supaprastinti kariuomenės įsigijimų procedūras.
2. Būtina stiprinti Lietuvos teritorinės gynybos pajėgumus, didinant Krašto apsaugos savanorių pajėgų karių skaičių, užtikrinant tinkamą jų aprūpinimą ginkluote, įranga, atsargomis ir rengimą, gerinant tarnybos sąlygas bei motyvacinį paketą, taip pat efektyviai panaudojant parengtą rezervą.
3. Rezervo rengimas taip pat svarbus piliečių rengimui – visuotinei gynybai. Todėl būtina didinti aktyvųjų kariuomenės personalo rezervą, kad jis būtų pakankamas karo meto Lietuvos kariuomenės struktūrai užpildyti, tinkamai parengtas, organizuotas ir aprūpintas valstybės ginkluotos gynybos poreikiams užtikrinti. Taip būtų užtikrinta, kad 2030 metais aktyvų rezervą sudarytų iki 50 tūkst. karių.
4. Siekiant reikšmingai padidinti gynybai parengtų piliečių skaičių ir paspartinti aktyviojo rezervo formavimą, priimti sprendimą dėl nuoseklaus privalomosios pradinės karo tarnybos karių skaičiaus didinimo pagal krašto gynybos poreikius, lygiagrečiai vystant alternatyvios karo tarnybos sistemą. Privalomosios pradinės karo tarnybos karių skaičiaus didinimo įgyvendinimui privalu skirti papildomą finansavimą, jis negali būti vykdomas profesinės karo tarnybos modernizacijos „sąskaita“.

5. Turi būti stiprinama ne tik Lietuvos kariuomenė, bet ir kitos institucijos, sudarančios Lietuvos ginkluotąsias pajėgas, užtikrinant jų sąveiką su Lietuvos kariuomene, aprūpinant NATO standartus atitinkančia ginkluote, amunicija ir ekipuote.
6. Trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu išplėtoti naujus ir sustiprinti esamus nacionalinius oro gynybos pajėgumus, užtikrinant pasirengimą potencialaus konflikto laikotarpiu.

Antroji kryptis – tarptautinių saugumo ir gynybos garantijų stiprinimas

7. Siekiant patikimo atgrasymo nuo karinės agresijos ir valstybės gynybos užtikrinimo, būtina stiprinti transatlantinį ryšį ir plėsti NATO kolektyvinės gynybos garantijas. NATO adaptacija atsakant į Rusijos ir Baltarusijos karinę grėsmę, apimanti ir papildomų NATO karinių pajėgų dislokavimą, greito pastiprinimo ir oro gynybos užtikrinimą bei kitas saugumą ir gynybą stiprinančias priemones Lietuvoje ir regione, dabar yra svarbi ne tik atgrasymo požiūriu, bet ir ilgalaikiam šiuolaikinį požiūrį atitinkančios priešakinės NATO rytinio pakraščio šalių gynybos doktrinos įtvirtinimui.
8. Siekti papildomo reikšmingo nuolatinio NATO sąjungininkų dislokavimo Lietuvoje daugiašaliu ir dvišaliais pagrindais. Garantuoti sklandų priimančiosios šalies paramos užtikrinimą ir sąjungininkų karinių pajėgų judėjimą, potencialiam papildomų sąjungininkų pajėgų dislokavimui Lietuvoje. Pritaikyti ir plėtoti nacionalinę transporto ir kitą infrastruktūrą bei užtikrinti technikos sklandų ir operatyvų plėtojimą – kad jau šiomet būtų įgyvendinti investiciniai projektai, įgalinantys dislokuoti pastovias NATO pajėgas. Artimiausioje įmanomoje ateityje turime būti pajėgūs priimti ne mažiau kaip 20 tūkstančių sąjungininkų karių su įranga, technika ir atsargomis.
9. Jungtinės Amerikos Valstijos – strateginis Lietuvos partneris saugumo, gynybos ir užsienio politikos srityse, kurios indėlis į gynybos ir atgrasymo stiprinimą regione yra nepakeičiamas. Turime užtikrinti nuolatinį kovinių JAV pajėgų buvimą ir išankstinį kovinės įrangos dislokavimą Lietuvoje. Tam būtina plėsti ir gerinti infrastruktūrą, reikalingą JAV pajėgų ir pajėgumų, tuo pačiu ir oro gynybos, dislokavimui Lietuvoje.
10. Lenkiją ir Lietuvą sieja strateginė partnerystė ir siekis turėti daugiau nuolatinio JAV karinio buvimo regione, nes tai turi strateginę reikšmę visai Baltijos jūros regiono gynybai. Sustiprintas bei teisiškai įpareigojantis dvišalis Lenkijos ir Lietuvos karinis ir gynybinis bendradarbiavimas padėtų sustiprinti Lietuvos saugumą, užtikrintų didesnę JAV įsitraukimą į mūsų regiono gynybą, ypač Suvalkų koridoriaus gynybą. Turime siekti trišalio ilgalaikio bendradarbiavimo saugumo ir gynybos srityje su JAV ir Lenkija.
11. Atsižvelgiant į didėjantį Vokietijos, vadovaujančios NATO priešakinių pajėgų bataliono kovinei grupei Lietuvoje, vaidmenį užtikrinant Europos saugumą ir stiprėjančią karinę galią, sieksime didesnio Vokietijos įsitraukimo į Lietuvos ir

Baltijos šalių regiono saugumo užtikrinimą per nuolatinį ir didesnę karinį buvimą Lietuvoje, greito pastiprinimo užtikrinimą ir kitą karinę veiklą.

12. Stiprinsime bendradarbiavimą su Jungtine Karalyste, Baltijos ir Šiaurės šalimis, ypač per JEF (*Joint Expeditionary Forces*) formatą, nes tai yra svarbu Lietuvos saugumo ir gynybos politikos užtikrinimui ir rytinių NATO sąjungininkių telkimuisi efektyviam Rusijos atgrasymui ir gynybai Baltijos jūros regione. Remsime Suomijos ir Švedijos integraciją į NATO, kuri sustiprintų regiono saugumą.
13. Skatinsime gynybos bendradarbiavimą tarp Liublino trikampio valstybių (Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos) Lietuvos nacionaliniam saugumui.
14. Europos Sąjungos saugumo ir gynybos srities praktiniai ir finansiniai instrumentai turi būti tinkamai išnaudojami stiprinant ES Rytinės kaimynystės valstybių saugumą ir atsparumą Rusijos keliamoms grėsmėms. Sieksime užtikrinti ES finansinių instrumentų ir fondų efektyvų panaudojimą apginkluojant ir stiprinant Ukrainos ginkluotąsias pajėgas.

Trečioji kryptis – valstybės pasirengimas ginkluotai gynybai ir atsakui į hibridines atakas

15. Valstybės gynybai nuo ginkluotos agresijos reikia iki 2023 metų parengti Valstybės gynybos planą, kuris apibrėžtų civilinių Lietuvos Respublikos institucijų, privataus sektoriaus ir piliečių vaidmenį bei veiksmus valstybės gynyboje bei sudarytų sąlygas mobilizacinių išteklių, įskaitant valstybės rezervą, kaupimui. Tikrinti valstybės pasirengimą gynybai organizuojant nacionalines mobilizacines pratybas 2024 metais.
16. Reikšmingai sustiprinti Lietuvos šaulių sąjungą bei, esant plačiam šios bendruomenės narių pritarimui, pereiti prie šaulių iniciatyvinės grupės pasiūlyto modelio dėl šaulių kaip civilinių pajėgų. Būtina skatinti šaulių pastangas organizuoti ir koordinuoti neginkluotą paramą gynybai bei pilietiniam pasipriešinimui, palaikyti jos vykdomą pilietinį ir patriotinį ugdymą. Pasirengimas užtikrinti reikalingus finansinius bei organizacinius resursus. Orientacinis tikslas – 50 000 šaulių civilinės pajėgos iki 2030 m.
17. Turi būti stiprinamas piliečių rengimas ginkluotam ir neginkluotam pilietiniam pasipriešinimui (rezistencijai), kad būtų pasirengta atsakyti į įvairaus pobūdžio grėsmes ir veikti pagal visus galimus gynybos scenarijus. Per reguliariai organizuojamas pratybas turi būti užtikrinami ir didinami praktiniai pilietinio pasipriešinimo įgūdžiai ir sąveika su kitais visuotinės gynybos elementais.
18. Visuomenės ir piliečių atsparumui ir valiai priešintis ugdyti sieksime vidaus gyvenimo sričių pažangos, užtikrinant tvarią demografinę ir ekonominę raidą, visuomenės saugumą ir sveikatą, socialinės atskirties ir pajamų nelygybės bei visuomenės poliarizacijos mažinimą. Puoselėsime valstybingumo tradiciją, kuri buvo išlaikyta Europą vienijančios krikščioniškosios kultūros pagrindu; istorinę atmintį, vykdydami valstybės nacionalinio saugumo interesus užtikrinančią, istorijos politiką; lietuvių kalbą ir gyvybingą pilietinę visuomenę, paremtą tikėjimo, sąžinės ir religijos laisve.

19. Stiprinsime nacionalinį identitetą, pagarbą pamatinėms Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintoms vertybėms, piliečių įsipareigojimą išsaugoti valstybę, visuomenės pilietinį ir patriotinį sąmoningumą ir laikysimės pagrindinių visuotinai pripažįstamų vertybių, užtikrinančių žmogaus teisių įgyvendinimą ir europinių, Lietuvos Respublikos ratifikuotų, tautinių mažumų ir bendrijų teisių apsaugą garantuojančių teisės aktų nuostatų.
20. Švietimo sistema turi ugdyti moksleivių ir jaunimo patriotiškumą ir pilietiškumą, skatinti jų įsitraukimą į Šaulių sąjungos ir kitų demokratinių patriotinių organizacijų veiklą.
21. Sustiprinti Lietuvos žvalgybos institucijas ir jų žmogiškuosius, technologinius ir finansinius pajėgumus priešišku valstybių veiklai numatyti ir užkardyti. Pritarti ilgalaikiam ir nuosekliam jų finansavimo didinimui bei įstatymų lygiu užtikrinant geresnes jų techninės veiklos galimybes, personalo ir socialines garantijas, leisiančias pritraukti bei parengti papildomų geriausių specialistų. Užtikrinti aukščiausius standartus atitinkančią parlamentinę žvalgybos tarnybų kontrolę, leidžiančią didinti visuomenės pasitikėjimą žvalgybos tarnybų veikla.
22. Svarbu su iššūkiais nacionaliniam saugumui atvirai supažindinti visuomenę. Nuolat adekvačiai informuoti visuomenę apie grėsmes nacionaliniam saugumui ir vykdyti aktyvią priešiškos propagandos Lietuvoje prevenciją istorijos, politikos, švietimo, kultūros ir kitose srityse.
23. Teisiniais būdais apriboti informacinio karo galimybes prieš Lietuvą, apriboti ar panaikinti informacinius kanalus, kuriais vykdomos priešiškos atakos ir propaganda prieš Lietuvos valstybę, skleidžiama dezinformacija viešojoje erdvėje ir kultūros srityse. Suvienyti valstybės institucijų pastangas, skirtas valstybės informacinės gynybos efektyvumui gerinti.
24. Sustiprinti Lietuvos kibernetinio saugumo bei gynybos pajėgumus. Užtikrinti gyvybinės ir kritinės infrastruktūros kibernetinį atsparumą. Įtvirtinti nuostatą, kad Lietuvos skaitmeninis turtas nepriklausomai nuo nuosavybės formos yra nacionalinio saugumo objektas. Skatinti kibernetinio saugumo gebėjimų viešajame sektoriuje kūrimą, kibernetinės saugos industrijos aktyvų augimą, inovacijas ir šios industrijos darbą su viešuoju sektoriumi. Inicijuoti reagavimo į kibernetines atakas centrų kūrimąsi kritinėse valstybės funkcionavimui industrijose. Siekti sukurti kibernetinės pajėgas, kaip atskirą Lietuvos kariuomenės pajėgų rūšį, iki 2024 metų įkuriant kibernetinę vadavietę ir nuosekliai stiprinant Lietuvos kariuomenės kibernetinės gynybos pajėgumus.
25. Sustiprinti ir plėtoti pajėgumus reikalingus atsparumo prieš hibridines atakas didinimui. Sustiprinti bei užtikrinti hibridinių grėsmių analizei, stebėsenai ir reagavimui reikalingus pajėgumus, įskaitant grėsmių atpažinimą, reagavimo ir koordinavimo struktūras. Stiprinti valstybės krizių valdymo ir nacionalinio saugumo institucijų strateginės komunikacijos pajėgumus bei tarpusavio koordinaciją, taip pat peržiūrėti valstybės rezervo sudarymo principus, siekiant užtikrinti apsirūpinimą valstybei reikiamais ištekliais. Iki 2023 metų vidurio įkurti Vyriausybės lygmeniu nuolat veikiančią Nacionalinį krizių valdymo centrą.

26. Plėtoti viešąjį saugumą užtikrinančių institucijų gebėjimus ir pajėgumus koordinuotai veikti krizių, ekstremaliųjų situacijų metu ar atremti hibridines grėsmes, taip pat organizuojant ir parengiant vidaus reikalų sistemos pareigūnų rezervą. Užtikrinti šių institucijų gebėjimus dalyvauti valstybės gynyboje, aktyviai prisidėti užtikrinant nacionaliniam saugumui svarbių įrenginių, turto ir objektų fizinę apsaugą.
27. Stiprinti civilinės saugos sistemos, kaip vienos iš pamatinių visuotinio gynybos modelio atramų, pajėgumus – atlikti civilinės saugos sistemos peržiūrą, siekiant vystyti jos gebėjimus veikti krizių, ekstremaliųjų situacijų ir karo sąlygomis. Siekti ugdyti valstybės tarnautojų, pareigūnų ir kitų piliečių kompetencijas civilinės saugos srityje, didinti organizacinį parengtumą ir reagavimą, skiriant tikslingą finansavimą ir kitus išteklius, sukuriant atskirą civilinės saugos sistemos plėtros ilgalaikę valstybinę saugumo stiprinimo programą.
28. Dėmesys turi būti skiriamas sveikatos apsaugos sistemos organizaciniam ir infrastruktūriniam parengimui mobilizacijai ir karo padėčiai, sveikatos priežiūros specialistų rengimui taktinei medicinai.
29. Didinsime valstybės pasirengimą branduolinės ir radiologinės saugos srityje, kuris užtikrintų būtiną prevenciją, greitą reagavimą ir būtinus pajėgumus reaguojant į cheminius, biologinius, radiacinius ir branduolinius incidentus tiek nacionaliniu, tiek ES lygmeniu.
30. Sieksime didinti atgrasomąjį ir gynybinį valstybės potencialą stiprinant valstybės sienos su Baltarusija ir Rusijos Federacija (Kaliningrado sritimi) apsaugą, įdiegiant fizinį barjerą, stebėjimo sistemas ir kitas kontrmobilumo priemones. Ženkliai sustiprinti Suvalkų koridoriaus saugumą, įsigyjant ir įrengiant moderniausias technines bei fizines-inžinerines-fortifikacines kontrmobilumo priemones, derinti su NATO ir Lenkija Suvalkų koridoriaus saugumo stiprinimo planus.

Finansavimo poreikis

31. Priemonėms, susijusioms su kariuomenės ir krašto apsaugos sistemos stiprinimu, anksčiau parlamentinių partijų įtvirtintas sutarimas skirti 2,5 procentų BVP krašto apsaugai finansuoti pasiektas 2022 metais. Sieksime, išlaikyti šį pasiektą parlamentinių partijų sutarimą. Tolesnis gynybos finansavimo didinimas turi būti siejamas su krašto apsaugos sistemos ir Lietuvos kariuomenės poreikiais.
32. Sieksime ilgalaikio ir nuoseklaus kitų nacionalinių saugumą užtikrinančių institucijų ir svarbių nacionaliniam saugumui sričių finansavimo didinimo pagal krašto saugumo ir gynybos poreikius, atsižvelgiant į viešųjų finansų tvarumo reikalavimus.

Baigiamosios nuostatos

33. Šis nacionalinis susitarimas galioja iki 2030 pabaigos ir bus įgyvendinamas nuolatinėje valstybės institucijų veikloje ir priimant reikiamus teisės aktus, neatsižvelgiant į rinkimų ciklus, kampanijas, rezultatus ir politinės valdžios pasikeitimą.

34. Kartą per metus Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas, kartu su šiuo susitarimą pasirašiusių parlamentinių partijų atstovais, ekspertais, analitikais ir Vyriausybės atstovais, rengia diskusiją dėl Lietuvos saugumo bei gynybos politikos, Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo strategijos nuostatų ir šio susitarimo įgyvendinimo.